

**Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych
Naczelnej Rady Adwokackiej**

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 02, fax 22 505 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 10 lipca 2023 r.

NRA.12-ST-1.14.2023

OPINIA

**w przedmiocie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i
opiekuńczy, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
oraz ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury
(Projekt z 22 czerwca 2023 r., Druk nr 1024)**

I. Przedmiot opinii.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest udzielenie opinii o senackim projekcie zmian do ustawy z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359), ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego i ustawy z 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U. z 2022 poz. 217)

II. Uwagi dotyczące projektu ustawy.

Choć intencja autorów projektu zmian ustawodawczych jest cenna, albowiem celem projektu ustawy jest wzmocnienie ochrony praw i dobra dziecka w sytuacji rozpadu rodziny, zwłaszcza w sytuacjach sporu pomiędzy rodzicami co do uregulowania kwestii opieki nad dzieckiem, to jednak projekt ustawy zwiera bardzo ogólne zmiany, których wprowadzenie może nie urzeczywistnić celów projektowanych zmian.

Proponowane zmiany art. 109 § 1 oraz art. 113² § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńskiego zawierają jedynie ogólną dyspozycję kierowaną do sędziów orzekających w sprawach rodzinnych,

która może okazać się niewystarczającym rozwiązaniem trudnych problemów rodzinnych małoletnich dzieci wynikających z niemożności osiągnięcia przez rodziców porozumienia co do sposobu roztoczenia pieczy nad nimi.

Projektowane zmiany w niewystarczający sposób będą chroniły małoletnich przed konfliktem rodzicielskim, który może przejawiać się w zachowaniach przemocowych czy to pomiędzy rodzicami, czy to w stosunku do małoletniego dziecka.

Wśród proponowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego, z uwagą należy odnotować projektowaną zmianę art. 327¹ § 1 pkt 1, która zmierza do zobowiązania Sądu do wyjaśnienia przyczyn, dla których nie uwzględnił zdania dziecka i jego rozsądnych życzeń. Praktyka adwokacka pokazuje bowiem, iż wielokrotnie sędziowie wysłuchują w toku postępowania małoletnie dzieci, urzeczywistniając w ten sposób ich prawo do zabrania głosu w sprawach dotyczących ich osoby lub majątku, jednak nie jest regułą uwzględnianie zdania dziecka w rozstrzygnięciu sprawy. Powoduje to w odbiorze małoletnich dzieci, które stoją u progu dorosłości i które w przyszłości będą realizowały w pełni swoje prawa obywatelskie frustrację wywołaną instrumentalnym potraktowaniem dziecka w toku postępowania sądowego i niezgodą na ignorowanie głosu dziecka w jego istotnych sprawach. Jak wynika z ogólnie dostępnych badań psychologicznych, dzieci rozumieją znacznie więcej niż wydaje się dorosłym. Zgodnie z art. 72 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Zatem naturalną konsekwencją nieuwzględnienia zdania dziecka wydaje się konieczność uzasadnienia decyzji Sądu, który zdania takiego nie uwzględnił. Proponowaną zmianę przepisu art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. należy zatem ocenić pozytywnie.

Jak chodzi o proponowane zmiany ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuraturze, z pewnością wskazane jest poszerzenie szkolenia sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury w zakresie zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie, jednakże budzi zastanowienie, czy dla dobra pozyskania tej szczególnej wiedzy i umiejętności, celowe jest wprowadzenie tego rodzaju zmiany do przepisu ogólnego określającego w art. 2 ustawy zadania Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Przepisy ogólne, z uwagi na ich charakter, nie powinny być nadmiernie kazuistyczne.

W ocenie opiniujących celowe jest prowadzenie szkolenia nie tylko dla adeptów zawodów sędziego i prokuratora oraz asesorów sądowych i asesorów prokuratury, ale również nieustanne podnoszenie kwalifikacji sędziów orzekających w sprawach rodzinnych i nieletnich, w sprawach karnych, cywilnych oraz prokuratorów już po złożeniu egzaminów zawodowych i podjęciu pracy zawodowej. Stąd proponowana zmiana przepisów jest w ocenie opiniujących niewystarczająca do jakościowej zmiany w percepcji postrzegania zjawiska przemocy w szczególnej grupie społecznej jaką stanowią sędziowie i prokuratorzy. Celowe byłoby uzupełnienie projektowanych zmian o

wprowadzenie obowiązku szkolenia oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych o wiedzę z zakresu mechanizmów przemocy w ustawie z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (w odniesieniu do sędziów orzekających w sprawach z zakresu spraw rodzinnych, nieletnich oraz karnych) oraz w ustawie z 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze.

Autor opinii:

adwokat Emilia Naumann

członek Zespołu ds. opiniowania i sporządzania projektów legislacyjnych
w zakresie prawa rodzinnego i nieletnich

Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej

Dyrektor
Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych
przy Naczelnej Rady Adwokackiej
adw. Dorota Kulińska